

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

« 31 » _____ року
Декан педагогічного факультету
О. О. Френко
« ПЕРВЕРЖЕНО »
ФАКУЛЬТЕТ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркової)

Передовий досвід культурного просвітництва

освітньо-професійної програми «Педагогіка дозвілля»
галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

шифр за навчальним планом ВВ1.1.05

Київ 2023

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Передовий досвід культурного просвітництва», затвердженої на засіданні Вченої ради педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова «25» «березня» 2021 р., протокол № 9

Розробник програми:

Саюк В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки
«25» серпня 2023 р., протокол № 1

Завідувач кафедри

доктор пед наук, проф.. С.А. Кушнірук

І. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ1.1.05

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань (шифр, назва) 01 Освіта / Педагогіка	Кількість кредитів - 6		Методи навчання: <i>лекції, пояснення, розповіді, бесіди, спостереження, ілюстрування, вправи, демонстрування, навчальні дискусії</i>
Спеціальність (код, назва) 011 Освітні, педагогічні науки	Загальна кількість годин - 180		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	38	10	
Освітній ступінь бакалавр	Семінарські заняття:		Форми поточного контролю: <i>виконання практичних і тестових завдань, презентації, опитування, виконання самостійних завдань</i>
	10	4	
Нормативна / вибіркова вибіркова	Практичні заняття:		
Рік вивчення освітнього компонента за навчальним планом четвертий	10	8	
	Лабораторні заняття:		
	12	2	
Семестр сьомий/ восьмий	Індивідуальна робота:		Форми підсумкового контролю: залік / екзамен
	-	-	
	Самостійна робота:		
	110	156	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2/4 год. - самостійна робота: 6 год.	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	1:1,6	1:6,5	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – здобутки епохи Просвітництва, як феномена світової культури, в основу якої покладено принципові новації в освіті, науці, техніці, мистецтві та є важливою складовою теоретичної і практичної підготовки майбутніх педагогів-організаторів культурно-освітньої діяльності і рекреації.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, філософія, основи мистецької освіти, теорія культурно-освітньої дозвілєвої діяльності, освітня політика, психологія, дозвілєзнавство та інші дисципліни.

Мета і завдання навчальної дисципліни Метою викладання навчальної дисципліни «Передовий досвід культурного просвітництва» є оволодіння студентами знаннями про епоху культурного Просвітництва для формування умінь і навичок використання її потенціалу у професійній діяльності та розвитку власної творчої індивідуальності.

Основними завданнями вивчення навчальних дисциплін «Передовий досвід культурного просвітництва» є:

- формування у студентів розуміння здобутків епохи Просвітництва, як перебудови суспільних відносин на основі розуму, справедливості та рівності; розвитку освіти, науки і культури;

- усвідомлення соціальних, педагогічних і гуманістичних проявів європейської й української культур 17-18 ст.;

- з'ясування суті й фундаментальних засад переходу від традиційного до індустріального суспільства та його впливу на життя європейців;
- розуміння причин та логіки історичного становлення європейського Просвітництва;
- аналіз і використання здобутків культурного Просвітництва як складової соціокультурного середовища розвитку творчої індивідуальності суб'єктів педагогічного процесу;
- стимулювання потреби студентів у самовдосконаленні та постійному культурному розвитку.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.		ІК. Здатність розв'язання проблемних професійно-педагогічних задач в галузі культурноосвітньої діяльності та рекреації, що передбачає застосування відповідних професійно-педагогічних інновацій, теорій та методів педагогіки дозвілля і характеризується невизначеністю умов і вимог.
2.	<p>ПРН1. Володіти основними знаннями і поняттями з педагогіки, історії педагогіки, психології, основ науково-педагогічних досліджень, теорії і методики культурно-дозвіллевої діяльності та рекреації.</p> <p>ПРН4. Уміти вільно оперувати методиками організації та проведення індивідуальної, групової, культурно-дозвіллевої діяльності та рекреації</p>	ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, національні цінності й досягнення суспільства на основі розуміння закономірностей розвитку в галузі культурно-освітньої діяльності, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство.
3.	<p>ПР3. Уміти конструктивно розв'язувати проблемні задачі, здійснювати суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію на етичних основах та загальнолюдських цінностях.</p> <p>ПР8. Уміти оцінювати власні професійні здобутки та визначати перспективи власного професійного розвитку.</p>	ЗК4. Володіння культурою мислення, здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановці мети і вибору шляхів її досягнення.
4.	<p>ПР6. Уміти виявляти інтереси і потреби населення в різних видах культурно-дозвіллевої діяльності та рекреації з урахуванням специфіки, віку, статі, освіти.</p> <p>ПР9. Здатність впроваджувати новаторський досвід роботи з дітьми, підлітками, дорослими, залучати їх до активної культурно-дозвіллевої діяльності.</p>	ФК9. Здатність працювати у полікультурному середовищі.

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **6** кредитів ЄКТС **180** годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські	Практичні/	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	СРС
Модуль 1. Просвітництво країн Європи													
1.1	Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Передовий досвід культурного просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва	4	2	2			5	2	2				10
1.2	Філософія науки епохи Просвітництва	2	2				5	2		2			10
1.3	Англійська культура в часи Просвітництва	4	2		2		5	2	2				10
1.4	Французьке Просвітництво та його здобутки	4	2	2			5						10
1.5	Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру	4	2			2	5	2	2				10
1.6	Україна в епоху Просвітництва	4	2		2		5						10
	<i>Усього за I модуль</i>	22	12	4	4	2	30	8	6	2			60
Модуль II. Європейська культура доби Просвітництва													
2.1	Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва	8	4	2		2	10	2	2				14
2.2	Освіта та виховання за часів Просвітництва	8	4	2		2	10	4	2	2			14
2.3	Розвиток літератури епохи Просвітництва	8	4	2		2	10	2			2		14
2.4	Художнє мистецтво в часи Просвітництва	8	4		2	2	10	2			2		14
2.5	Архітектура і будівництво в період просвітництва	6	4		2		10	2			2		14
2.6	Музичне мистецтво в епоху Просвітництва	6	4		2		15	2			2		13
2.7	Театральне мистецтво доби Просвітництва	4	2			2	15	2				2	13
	<i>Усього за II модуль</i>	48	26	6	6	10	80	16	4	2	8	2	96
	Разом	70	38	10	10	12	110	24	10	4	8	2	156

ІУ. Зміст дисципліни

№ з/п	Назви модулів, тем та їх зміст	Кількість годин	
		усього	в т.ч. лекцій
1.	<u>Модуль 1</u> Просвітництво країн Європи	22	12
1.1	<p>Тема 1. Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Передовий досвід культурного просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Мета, предмет, завдання і зміст вивчення навчальної дисципліни «Передовий досвід культурного просвітництва».</p> <p>Історичні витoki становлення епохи Просвітництва. Поняття і зміст «просвітництва» у працях європейських філософів.</p> <p>Умови виникнення просвітницького руху в Європі.</p> <p>Загальні риси епохи Просвітництва. Просвітництво як одна із форм ідеології, у якій освіта і просвіта є формами діяльності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 1, 4, 7, 8, 11, 12, 15.</p>	4	2
1.2.	<p>Тема 2. Філософія науки епохи Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Особливості розвитку філософії Нового часу: сцієнтизм, природоцентризм, пантеїзм. Френсіс Бекон і принципи його філософії в епоху Просвітництва. Філософія духу і матерії Рене Декарта.</p> <p>Розвиток емпіризму у працях Томаса Гоббса, Джона Локка, Джорджа Берклі, Девіда Юма.</p> <p>Раціоналізм у філософії Бенедикта Спінози, Готфріда Вільгельма фон Лейбніца.</p> <p>Основні досягнення філософії Просвітництва.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 1, 3, 6, 15</p>	2	2
1.3	<p>Тема 3. Англійська культура в часи Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Передумови виникнення англійського Просвітництва. Особливі риси Англійського Просвітництва. Ідеї англійського Просвітництва у працях Джона Локка, Томаса Гоббса, Дейвіда Юма, Бернарда де Мандевіля.</p> <p>Просвітительський реалізм англійської літератури 18 ст. та його провідні напрями. Видатні представники англійської літератури доби Просвітництва: Данієль Дефо, Джонатан Свіфт, Генрі Фільдінг, Лоренс Стерн, Роберт Бернс.</p> <p>Національні школи образотворчого мистецтва Англії. Відомі художники-просвітителі Англії: Вільям Хогарт, Джошуа Рейнольдс, Томас Гейнсборо.</p> <p>Архітектура Лондона другої половини XVIII ст. та її особливі риси.</p>	4	2

	<i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15		
1.4	<p>Тема 4. Французьке Просвітництво та його здобутки</p> <p><i>Зміст теми.</i> Політичний радикалізм і антиклерикалізм французького Просвітництва. Їх вплив на розвиток політичної думки в Європі та світі.</p> <p>Ідеї французького Просвітництва у працях Франсуа-Марі де Аруе (Вольтер), Шарль-Луї де Секонда, Ля Бред і де Монтеск'є, Дені Дідро, Жан Жака Руссо, Етьєна Боноде Кондильяка, Жюльєна Оффре де Ламетрі, Жана Д'Аламбера, Пауля Генріха Дітріха Гольбаха і Гельвеція. Значення «Енциклопедії» для розвитку Просвітництва.</p> <p>Загальні тенденції розвитку французької літератури в епоху Просвітництва. Розвиток французької драматургії і театру 18 ст.</p> <p>Архітектура і будівництво Франції доби Просвітництва.</p> <p>Видатні французькі художники-просвітителі: Франсуа Буше, Жан Батист Сімеон Шарден, Жорж де Латур та ін.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15</p>	4	2
1.5	<p>Тема 5. Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру</p> <p><i>Зміст теми.</i> Філософія німецького Просвітництва та провідні ідеї Іммануїла Канта. Католицьке Просвітництво Німеччини.</p> <p>Німецьке мистецтво доби Просвітництва. «Історія стародавнього мистецтва» Й. Вінкельмана як видатна подія у розвитку науки про мистецтво. Естетика О. Баумгартена як нова галузь філософського знання.</p> <p>Особливості розвитку літератури Німеччини періоду Просвітництва: національна своєрідність і періодизація. «Веймарський класицизм». Творчий шлях Г.Е. Лессінга як драматурга і теоретика. Німецька література руху «Бурі і натиску». Творчість Й. Гете і Ф. Шиллера.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15</p>	4	2
1.6	<p>Тема 6. Україна в епоху Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Соціально-економічні перетворення України в добу Просвітництва. Чинники впливу на формування Української моделі Просвітництва. Основні типологічні риси українського просвітництва.</p> <p>Місце і роль українського просвітництва в освіті, науці та культурі. Представники українського просвітництва: філософ Г. Сковорода, письменник і поет І. Котляревський, скульптор Йоган Пінзель, художники Федір Сенькович, Микола Петрахович, Іван Руткович, Д. Левицький, В. Боровиковський, А. Лосенко; композитори Дмитро Бортнянський, Максим Березовський і Артемій Ведель; співак Олексій Розумовський.</p> <p>Театр. Вертеп. Українська архітектура.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	4	2
2	<u>Модуль 2</u> Європейська культура доби Просвітництва	12	6
2.1	<p>Тема 1. Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Особливості розвитку духовної культури Просвітництва: деїзм, космополітизм, природоцентризм, матеріалізм.</p>	8	4

	<p>Вплив колоніальної експансії західноєвропейських країн на розвиток промислового виробництва.</p> <p>Наукові ідеали і норми у системі просвітницьких цінностей. Розвиток математики (Г. Лейбніц), хімії та термохімії (Л. Лавуазьє, А. Цельсій), теоретичної і прикладної механіки (Л. Ейлер, Д. Уайетт, І. Ползунов), ботаніки та зоології (К. Лінней, Ж.-Б.Ламарк), матеріалізму (Д. Дідро, Е. Кондільяк, Ф. Месмер), економіки (А. Сміт).</p> <p>Університетська наука в епоху Просвітництва. Створення європейських академій наук та проведення теоретичних досліджень. Розвиток наукової преси.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15</p>		
2.2	<p>Тема 2. Освіта та виховання за часів Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Освіта в епоху Просвітництва. Концепції освіти й виховання у працях Я. Коменського. Освіта у розумінні Джона Локка. Суть природовідповідної педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо.</p> <p>Особливості піднесення освіти в Англії у добу Просвітництва.</p> <p>Розвиток педагогічної освіти періоду Просвітництва у Німеччині. Концепції національного виховання і неогуманізму (І. Фіхте, Ф. Вольф, В. Гумбольдт), філантропії (І. Базедов, І. Кампе). Висвітлення теоретичних основ освіти і виховання у наукових працях І. Гердера, І. Гете, І. Канта, Г. Гегеля, Г. Лессінга.</p> <p>Концепція навчання і виховання Й. Песталоцці.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	8	4
2.3	<p>Тема 3. Розвиток літератури епохи Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Просвітництво як ідейний рух і літературний розквіт. Література епохи Просвітництва: класицизм, реалізм і сентименталізм. Просвітницький класицизм у творах Вольтера, Й. Гете, Ф.Шилера. Поширені жанри трагедії, оди, епопеї. Реалізм Просвітництва у творах Г. Філдінга, Дж. Свіфта, В. Хогарт і Д. Дідро. Використовувані жанри памфлети, повість, роман, «міщанська драма». Сентиментальний напрям представлений у творах М. Карамзіна, Л. Стерна, С. Річардсона, Ж. Руссо. Популярні жанри: роман, драма, дорожні нотатки, елегія, щоденник.</p> <p>Концепція людини й світу у творах Й. Гете «Фауст», П. Бомарше («Севільський цирульник» і «Весілля Фігаро»), Д. Дефо «Життя та незвичайні пригоди Робінзона Круза» та ін.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	8	4
2.4	<p>Тема 4. Художнє мистецтво в часи Просвітництва</p> <p><i>Зміст теми.</i> Розвиток європейського мистецтва у добу Просвітництва.</p> <p>Англійська національна школа живопису та її здобутки: Вільям Хогарт, Джошуа Рейнольдс, Джордж Ромні.</p> <p>Французький живопис доби Просвітництва: еволюція від рококо до класицизму. Стиль рококо у картинах Жан-Антуан Ватто і Франсуа Буше.</p> <p>Голландський реалізм художників Батіста Сімеона Шардена, Жана Батіста Грьози, Рембранта Гарменсзона ван Рейна.</p> <p>Романтизм іспанського художника Ф.Гойї.</p>	8	4

	<p>Венеціанська школа бароко: антична міфологія у картинах фламандського художника Пітера Рубенса; церковні та світські розписи Джованні Баттіста Тьєполо; архітектурний пейзаж Антоніо Кана-летго і Франческо Гварді; жанровий живопис із відтворенням маскарадів і концертів П'єтро Лонгі.</p> <p>Художні виставки у європейських країнах доби Просвітництва. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>		
2.5	<p>Тема 5. Архітектура і будівництво в період Просвітництва <i>Зміст теми.</i> Розвиток світської архітектури і планування міст майбутнього. Графічні архітектурні пейзажі Д. Б. Піранезі (паперова архітектура).</p> <p>Архітектура бароко: італієць Джованні Лоренцо Берніні, Бартоломео-Франческо Растреллі.</p> <p>Архітектура класицизму: Ж.Суффло, Ніколя Ладу, В. Баженов (палац у Царицині), М. Казаков (Петровський палац у Москві), І. Старов (Таврійський палац у Петербурзі).</p> <p>Станковізм і декоративність. Мистецтво побуту і декоративних форм.</p> <p>Вишукане рококо Франції XVIII ст. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	6	4
2.6	<p>Тема 6. Музичне мистецтво в епоху Просвітництва <i>Зміст теми.</i> Особливості музичного мистецтва в епоху Просвітництва. Перехід Європи від музичної культури феодального типу до буржуазної. Розвиток світської музики. Відкриття оперних театрів і філармоній. Запровадження нотного друку. Розквіт композиторської творчості різних художніх стилів: класицизм, бароко, рококо.</p> <p>Українська музика в добу Просвітництва. Професіоналізація музичного мистецтва та фахова музична освіта в Україні. Розвиток класичної та камерної музики. Видатні українські музиканти-просвітителі: Михайло Соколовський, Дмитро Бортнянський, Максим Березовський, Василь Пашкевич, Євстигней Фомін, Іван Хандошкін. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	6	4
2.7	<p>Тема 7. Театральне мистецтво доби Просвітництва <i>Зміст теми.</i> Театр як синкретичний вид мистецтва. Види театрального мистецтва: драматичний театр, оперний, ляльковий, балет, театр пантоміми. Педагогічні функції театру.</p> <p>Театр як трибуна просвітницької пропаганди. Естетика просвітницького реалізму. Розвиток театру комедії в Італії. Театральна Венеція доби Просвітництва. Англійський театр Просвітництва. Театральне просвітництво в Німеччині.</p> <p>Класичний театр. Кріпацький театр доби кріпацтва Російської імперії. Театральне мистецтво України в часи Просвітництва. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15</p>	4	2

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

4.2.1. Плани семінарських занять

Модуль 1. Просвітництво країн Європи

Тема 1. Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва

Зміст завдань до семінарських занять

1. Історичні витоки становлення епохи Просвітництва. Поняття і зміст «просвітництва» у працях європейських філософів.
2. Умови виникнення просвітницького руху в Європі.
3. Загальні риси епохи Просвітництва.
4. Просвітництво як одна із форм ідеології, у якій освіта і просвіта є формами діяльності.

Рекомендовані інформаційні джерела

1, 4, 7, 8, 11, 12, 15.

Тема 2. Основні досягнення філософії Просвітництва

Зміст завдань до семінарських занять

1. Філософія Нового часу: сцієнтизм, природоцентризм, пантеїзм.
2. Френсіс Бекон і принципи його філософії в епоху Просвітництва.
3. Філософія духу і матерії Рене Декарта.
4. Розвиток емпіризму у працях Томаса Гоббса, Джона Локка, Джорджа Берклі, Девіда Юма.
5. Раціоналізм у філософії Бенедикта Спінози, Готфріда Вільгельма фон Лейбніца.

Рекомендовані інформаційні джерела

1, 3, 6, 15.

Модуль II. Європейська культура доби Просвітництва

Тема 1. Особливості розвитку науки і техніки в добу Просвітництва

Зміст завдань до семінарських занять

1. Наукові ідеали і норми у системі просвітницьких цінностей.
2. Розвиток математики (Г. Лейбніц), хімії та термохімії (Л. Лавуазьє, А. Цельсій).
3. Розвиток теоретичної і прикладної механіки (Л. Ейлер, Д. Уайетт, І. Ползунов), ботаніки та зоології (К. Лінней, Ж.-Б. Ламарк), матеріалізму (Д. Дідро, Е. Кондільяк, Ф. Месмер), економіки (А. Сміт).
4. Університетська наука в епоху Просвітництва. Створення європейських академій наук та проведення теоретичних досліджень. Розвиток наукової преси.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 2. Освіта та виховання за часів Просвітництва

Зміст завдань до семінарських занять

1. Концепції освіти й виховання у працях Я. Коменського.
2. Освіта у розумінні Джона Локка.
3. Суть природовідповідної педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо.
4. Концепції національного виховання і неогуманізму (І. Фіхте, Ф. Вольф, В. Гумбольдт), філантропії (І. Базедов, І. Кампе).
5. Висвітлення теоретичних основ освіти і виховання у наукових працях І. Гердера, І. Гете, І. Канта, Г. Гегеля, Г. Лессінга.

6. Концепція навчання і виховання Й. Песталоцці.

7. Освіта і виховання доби Просвітництва в Україні.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 3. Просвітництво як ідейний рух і літературний розквіт

Зміст завдань до семінарських занять

1. Література епохи Просвітництва: класицизм, реалізм і сентименталізм.

2. Просвітницький класицизм у творах Вольтера, Й. Гете, Ф.Шилера. Поширені жанри трагедії, оди, епопеї.

3. Реалізм Просвітництва у творах Г. Філдінга, Дж. Свіфта, В. Хогарт і Д. Дідро.

4. Сентиментальний напрям представлений у творах М. Карамзіна, Л. Стерна, С. Річардсона, Ж. Руссо

5. Концепція людини й світу у творах Й. Гете «Фауст», П. Бомарше («Севільський цирульник» і «Весілля Фігаро»), Д. Дефо «Життя та незвичайні пригоди Робінзона Круза» та ін.

. Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

4.2.2. Плани практичних занять

Модуль 1. Просвітництво країн Європи

Тема 1. Англійська культура в часи Просвітництва

Зміст завдань до практичних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості розвитку англійської культури доби Просвітництва.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків у культурі Англії в часи Просвітництва.

3. Розроблення студентами презентації «Англійська культура в часи Просвітництва».

4. Дискусія по темі «Поєднання світськості й релігії в культурі Англії часів Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 2. Українське Просвітництво та його здобутки

Зміст завдань до практичних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості розвитку української культури доби Просвітництва.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків у культурі України в часи Просвітництва.

3. Розроблення студентами презентації «Українська культура в часи Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Модуль II. Європейська культура доби Просвітництва

Тема 1. Художнє мистецтво в часи Просвітництва

Зміст завдань до практичних занять

1. Бесіда зі студентами про суспільну та виховну роль мистецтва Просвітництва, естетичних смаків, ідеалів.
2. Робота студентів у групах щодо визначення стилів художнього мистецтва в часи Просвітництва.
3. Індивідуальна робота студентів із розроблення презентації «Художнє мистецтво Просвітництва».
4. Дискусія по темі «Українське художнє мистецтво».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 2. Архітектура і будівництво в період просвітництва

Зміст завдань до практичних занять

1. Обговорення зі студентами розвитку світської архітектури і планування міст майбутнього.
2. Робота студентів у групах із визначення архітектурних стилів в часи Просвітництва: класицизм, бароко, рококо.
3. Індивідуальна робота студентів із розроблення презентації «Мистецтво побуту і декоративних форм».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 3. Музичне мистецтво в епоху Просвітництва

Зміст завдань до практичних занять

1. Обговорення зі студентами значення здобутків музичного мистецтва Просвітництва у житті суспільства.
2. Робота студентів у групах із визначення музичних стилів в часи Просвітництва: класицизм, бароко, рококо.
3. Індивідуальна робота студентів із розроблення презентації «Українська музика в добу Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

4.2.3. Плани лабораторних занять

Модуль 1. Просвітництво країн Європи

Тема 1. Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості розвитку німецького Просвітництва.
2. Робота студентів у групах із визначення здобутків німецького Просвітництва. Обговорення результатів групи.
3. Індивідуальна робота студентів: ознайомлення із літературою Німеччини періоду Просвітництва. Підготувати анотації до творів.

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Модуль II. Європейська культура доби Просвітництва

Тема 1. Університетська наука в епоху Просвітництва

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості створення європейських академій наук та проведення теоретичних досліджень.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків університетів у часи Просвітництва. Обговорення результатів групи.

3. Індивідуальна робота студентів: підготувати реферат на тему: «Розвиток наукової преси в часи Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15.

Тема 2. Концепції освіти й виховання у працях Я. Коменського

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про освіту в епоху Просвітництва.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків Я. Коменського. Обговорення результатів групи.

3. Індивідуальна робота студентів: ознайомлення із змістом творів видатних педагогів доби Просвітництва. Підготувати анотації до творів.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15.

Тема 3. Розвиток літератури епохи Просвітництва

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості розвитку літератури доби Просвітництва.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків літератури в часи Просвітництва. Обговорення результатів групи.

3. Індивідуальна робота студентів: ознайомлення із змістом творів видатних письменників доби Просвітництва. Підготувати анотації до творів.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15.

Тема 4. Художнє мистецтво в часи Просвітництва

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами про особливості розвитку художнього мистецтва доби Просвітництва.

2. Робота студентів у групах із визначення здобутків європейських шкіл живопису в часи Просвітництва. Обговорення результатів групи.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15.

Тема 5. Театр як синкретичний вид мистецтва доби Просвітництва

Зміст завдань до лабораторних занять

1. Фронтальна бесіда зі студентами щодо видів театрального мистецтва часів Просвітництва.
2. Вправи на визначення видів театрального мистецтва.
3. Індивідуальна робота студентів: підготувати презентацію «Кращі європейські театри доби Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Модуль 1. Просвітництво країн Європи

Тема 1. Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Передовий досвід культурного просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та складіть таблицю ретроспективного аналізу становлення і розвитку європейського Просвітництва.
2. Ознайомтеся з концептуальними підходами до визначення поняття «Просвітництво» та підготуйте конспект.
3. Опрацюйте літературні джерела та занотуйте у конспекті історичні умови та провідні ідеї культурного Просвітництва.

Рекомендовані інформаційні джерела

1, 4, 7, 8, 11, 12, 15.

Тема 2. Філософія науки епохи Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Актуалізуйте знання з провідних напрямів розвитку філософії та складіть таблицю.
2. Підготуйте конспект теми.

Рекомендовані інформаційні джерела

1, 3, 6, 15

Тема 3. Англійська культура в часи Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Вивчіть рекомендовані інформаційні джерела та складіть короткий конспект
2. Підготуйте презентацію «Англійська культура в часи Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 4. Французьке Просвітництво та його здобутки

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть здобутки Французького Просвітництва.
2. Підготуйте презентацію «Французька культура в часи Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 5. Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та підготуйте короткий конспект щодо здобутків Німецького Просвітництва.

2. Підготуйте презентацію «Німецька культура в часи Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 6. Україна в епоху Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть основні здобутки України періоду Просвітництва. Результати роботи зазначте у конспекті.

2. Підготуйте презентацію «Українське Просвітництво».

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Модуль II. Європейська культура доби Просвітництва

Тема 1. Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть фактори, що вплинули на розвиток науки і техніки в добу Просвітництва. Результати роботи зазначте у конспекті.

2. Складіть таблицю досягнень науки і техніки у часи Просвітництва.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15

Тема 2. Освіта та виховання за часів Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та складіть таблицю концепцій освіти і виховання періоду Просвітництва.

2. Результати повідомте під час виступу на семінарському занятті.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 3. Розвиток літератури епохи Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть особливості розвитку літератури доби Просвітництва.

2. Ознайомтеся із змістом творів видатних письменників доби Просвітництва та підготуйте анотації до них.

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 4. Художнє мистецтво в часи Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть суспільну та виховну роль мистецтва Просвітництва, естетичних смаків, ідеалів.

2. Підготуйте презентацію «Художнє мистецтво Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 5. Архітектура і будівництво в період Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та визначіть напрями архітектури і мистецтва у добу Просвітництва..

2. Підготуйте реферат на тему «Шедеври архітектури Просвітництва»

Рекомендовані інформаційні джерела

2, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 6. Музичне мистецтво в епоху Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та поясніть значення здобутків музичного мистецтва Просвітництва у житті суспільства. Результати подайте у вигляді конспекту.

2. Підготуйте презентацію «Музичне мистецтво в добу Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

Тема 7. Театральне мистецтво доби Просвітництва

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності

1. Опрацюйте рекомендовані інформаційні джерела та опишіть в конспекті види театрального мистецтва часів Просвітництва.

2. Підготуйте презентацію «Кращі європейські театри доби Просвітництва».

Рекомендовані інформаційні джерела

3, 5, 7, 8, 10, 12, 13,14, 15

У. Контроль якості знань студентів

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, умінь, комунікацій, автономності та відповідальності студентів з навчальної дисципліни включає поточний і семестровий контроль якості результатів навчання. Підсумкова оцінка студента із вивчення дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

5.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних, семінарських, лабораторних і практичних занять, виконання самостійної роботи. Він оцінюється сумою набраних балів за всіма темами (100 балів), при умові заліку (7 семестр). У випадку проведення іспиту (8 семестр), то сума поточного контролю складає 60 балів. При виставленні студентам балів оцінюються: відвідування навчальних занять, рівень засвоєння теоретичних знань, практичних умінь і навичок з тем, включених до змістових модулів; доповідь та участь в обговоренні питань на практичних заняттях; якість виконання самостійних завдань; активність на заняттях. Під час виставлення балів студентам необхідно також враховувати: своєчасність та якість виконання навчальних завдань; повноту та обсяг їх виконання; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності. Загальна оцінка за дисципліну (результати поточного контролю) визначається як сума балів за всіма модулями (таблиця).

Розподіл балів, які отримують студенти у поточному контролі

Розподіл балів	Змістовий модуль 1 (7 семестр)						Результати поточного і підсумкового контролю
	T 1	T2	T3	T4	T5	T6	
Максимальна кількість балів	16	16	16	16	16	20	100

Розподіл балів	Змістовий модуль 2 (8 семестр)							Результати поточного контролю
	T 1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
Максимальна кількість балів	16	16	16	16	8	8	20	60

T1, T2, ...T3 – теми змістових модулів.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів у поточному контролі застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда;
- методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Під час підсумкового контролю проводиться залік у 7 семестрі й екзамен у 8 семестрі. За результатами заліку й екзамену визначається рівень і якість засвоєння студентами навчального матеріалу з дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти у підсумковому контролі при проведенні екзамену (8 семестр)

Розподіл балів	Результати поточного контролю	Результати іспиту	Підсумкова оцінка
Максимальна кількість балів	60	40	100

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Критерії оцінювання рівня знань студентів застосовуються під час поточного і підсумкового контролів. Вони визначаються за 4-баловою, 100-баловою і ЄКТС шкалою оцінювання та наведені у таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Оцінка «відмінно» ставиться студенту за вичерпні, обґрунтовані відповіді з теоретичних основ дисципліни; правильне розв'язання практичних завдань і вправ; демонстрацію знання матеріалів, які містяться у рекомендованих для вивчення підручниках, посібниках, рекомендаціях; аналізу, узагальнення і висновків у процесі навчальної діяльності; правильного

оформлення завдань; присутності на навчальних заняттях, наявності конспекту лекцій і виконанні завдання з самостійної роботи всіх тем курсу.

Оцінка «добре» ставиться студенту, коли він демонструє знання матеріалу, але допускає незначну кількість помилок при використанні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується та знаходить правильні відповіді; був присутнім на навчальних заняттях, має конспект лекцій і виконанні завдання з самостійної роботи з головних тем курсу.

Оцінку «задовільно» одержує студент, коли він дає правильну відповідь не менше ніж на 60% запитань, або на всі запитання дає недостатньо обгрунтовані та вичерпні відповіді; припускається грубих помилок при викладенні навчального матеріалу та виконання практичних і самостійних завдань, які виправляє за допомогою викладача; був присутнім на декількох навчальних заняттях, має не повністю заповнений конспект лекцій і не всі виконанні завдання з самостійної роботи.

Оцінка «незадовільно» ставиться студентку у двох випадках: з можливістю повторного складання іспиту – коли студент володіє навчальним матеріалом не менше ніж на 35%, або на всі запитання дає необгрунтовані та невичерпні відповіді; має неповний конспект лекцій; не всі практичні й самостійні завдання виконані та з обов'язковим повторним вивченням дисципліни – коли студент не володіє навчальним матеріалом, не виконав практичні та самостійні завдання, не брав участі в семінарських заняттях, відсутній конспект лекцій.

УІ. Навчально-методична карта дисципліни «Передовий досвід культурного просвітництва»

Разом: 180 год.: лекції – 38 год., семінарські – 10 год., практичні – 10 год., лабораторні – 12 год., самостійна робота – 110 год., залік /екзамен (денна форма навчання) (7-8 семестр)

Модулі	Модуль 1 (7 семестр)					
Назва модуля	Просвітництво країн Європи					
Кількість балів за модуль	100					
Теми лекцій, кількість годин	Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Передовий досвід культурного просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва (2 год.)	Філософія науки епохи Просвітництва (2 год.)	Англійська культура в часи Просвітництва (2 год.)	Французьке Просвітництво та його здобутки (2 год.)	Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру (2 год.)	Україна в епоху Просвітництва (2 год.)
Теми семінарських занять, кількість годин, кількість балів	Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва (2 год., 18 балів)			Основні досягнення філософії Просвітництва (2 год., 18 балів)		
Теми практичних занять, кількість годин, кількість балів			Англійська культура в часи Просвітництва (2 год., 18 балів)			Українське Просвітництво та його здобутки (2 год., 18 балів)
Теми лабораторних занять, кількість годин, кількість балів					Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру (2 год., 18 балів)	
Самостійна робота	Опрацювання матеріалів лекцій, інформаційних джерел. Підготовка до семінарських, практичних і лабораторних занять					
Модульний контроль	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. Тест (10 балів)					
Підсумкова оцінка	100 балів залік					

Модулі	Модуль 2 (8 семестр)						
Назва модуля	Європейська культура доби Просвітництва						
Кількість балів за модуль	60						
Теми лекцій, кількість годин	Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва (4 год.)	Освіта та виховання за часів Просвітництва (4 год.)	Розвиток літератури епохи Просвітництва (4 год.)	Художнє мистецтво в часи Просвітництва (4 год.)	Архітектура і будівництво в період просвітництва (4 год.)	Музичне мистецтво в епоху Просвітництва (4 год.)	Театральне мистецтво доби Просвітництва (2 год.)
Теми семінарських занять, кількість годин, кількість балів	Особливості розвитку науки і техніки в добу Просвітництва (2 год., 4 бали)	Освіта та виховання за часів Просвітництва (2 год., 4 бали)	Просвітництво як ідейний рух і літературний розквіт (2 год., 4 бали)				
Теми практичних занять, кількість годин, кількість балів				Художнє мистецтво в часи Просвітництва (2 год., 6 балів)	Архітектура і будівництво в період просвітництва (2 год., 6 балів)	Музичне мистецтво в епоху Просвітництва (2 год., 6 балів)	
Теми лабораторних занять, кількість годин, кількість балів	Університетська наука в епоху Просвітництва (2 год., 4 бали)	Концепції освіти й виховання у працях Я. Коменського (2 год., 4 бали)	Розвиток літератури епохи Просвітництва (2 год., 4 бали)	Художнє мистецтво в часи Просвітництва (2 год., 4 бали)			Театр як синкретичний вид мистецтва доби Просвітництва (2 год., 4 бали)
Самостійна робота	Опрацювання матеріалів лекцій, інформаційних джерел. Підготовки до семінарських, практичних і лабораторних занять						
Модульний контроль	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. Тест (10 балів)						
Екзамен	Екзамен (40 балів)						
Підсумкова оцінка	100 балів						

Заочна форма навчання

Разом: 180 год.: лекції – 10 год., семінарські – 4 год., практичні – 8 год., лабораторні – 2 год., самостійна робота – 156 год., залік /екзамен (7-8 семестр)

Модулі	Модуль 1 (7 семестр)		
Назва модуля	Просвітництво країн Європи		
Кількість балів за модуль	100		
Теми лекції, кількість годин	Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Передовий досвід культурного просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва Філософія науки епохи Просвітництва (2 год.)	Англійська культура в часи Просвітництва Французьке Просвітництво та його здобутки (2 год.)	Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру Україна в епоху Просвітництва (2 год.)
Теми семінарських занять, кількість годин, кількість балів	Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва (2 год., 90 балів)		
Теми практичних занять, кількість годин, кількість балів			
Теми лабораторних занять, кількість годин, кількість балів			
Самостійна робота	Опрацювання матеріалів лекцій, інформаційних джерел. Підготовка до семінарських занять		
Модульний контроль	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. Тест (10 балів)		
Підсумкова оцінка	100 балів залік		

Модулі	Модуль 2 (8 семестр)					
Назва модуля	Європейська культура доби Просвітництва					
Кількість балів за модуль	60					
Теми лекцій, кількість годин	Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва (4 год.)	Освіта та виховання за часів Просвітництва. Розвиток літератури епохи Просвітництва. Художнє мистецтво в часи Просвітництва. Архітектура і будівництво в період просвітництва. Музичне мистецтво в епоху Просвітництва. Театральне мистецтво доби Просвітництва (2 год.)				
Теми семінарських занять, кількість годин, кількість балів		Освіта та виховання за часів Просвітництва (2 год., 5 балів)				
Теми практичних занять, кількість годин, кількість балів		Розвиток літератури епохи Просвітництва (2 год., 5 балів)	Художнє мистецтво в часи Просвітництва (2 год., 5 балів)	Архітектура і будівництво в період просвітництва (2 год., 5 балів)	Музичне мистецтво в епоху Просвітництва (2 год., 5 балів)	
Теми лабораторних занять, кількість годин, кількість балів						Театр як синкретичний вид мистецтва доби Просвітництва (2 год., 10 балів)
Самостійна робота	Опрацювання матеріалів лекцій, інформаційних джерел. Підготовка до семінарських, практичних і лабораторних занять					
Модульний контроль	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. Тест (10 балів)					
Екзамен	Екзамен (40 балів)					
Підсумкова оцінка	100 балів					

УІІ. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Бушанський В. Епоха просвітництва і месіанство європейської цивілізації. *Наукові записки*. 2021. Вип. 3-4 (83-84). С. 66-76.
2. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Кравченко О.В. Історія світової культури. Київ : Кондор, 2006. 408 с.
3. Герчанівська П. Е. культурологія : термінологічний словник. Київ : Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтва, 2015. 439 с.
4. Гуманістична спрямованість філософії французького Просвітництва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/Phil/16.htm>.
5. Епоха просвітництва та її роль в історії і культурному розвитку європейського регіону. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://stud.com.ua/134007/kulturologiya/epoha_prosvitnitstva_rol_istoriyi_kulturnomu_rozvitku_yevropeyskogo_regionu.
6. Європейська та українська культура в нарисах: навч. посіб./ за ред. І. З. Цехмістро Київ, 2003.
7. Зарва В. Просвітництво: тлумачення, витоки, сутність. Слово і Час, 2009. №4, С. 43-52.
8. Карлова В. Формування національної самосвідомості українського народу в період національно-культурного відродження. *Науковий вісник*. 2010. Вип. 6. С. 18-26.
9. Кіпень В. П. Філософія просвітництва і європейська ідентичність. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/Olena/Downloads/10254-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20398-1-10-20210623.pdf>.
10. Музальов О. О. Культурологія : навч. посібн. Львів, 2012. 185 с.
11. Муранова Н. П., Волярська О. С., Літвінчук Л. Й. Ідеї філософії Просвітництва в українському освітньому контексті. Київ : ТОВ «НВФ «Славутич-Дельфін», 2020. 154 с.
12. Сяйво Просвітництва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.nuft.edu.ua/inform/prosvitnitstvo2016.pdf>.
13. У західних джерелах доби просвітництва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ochyma/ochrus5.htm>.
14. Цебрій І. В., Назаренко Н. Духовне життя країн Західної Європи в епоху Середньовіччя та раннього Просвітництва : монографія. Старобільськ- Полтава : Формат+, 2021. 206 с.
15. Шабо Федеріко. Історія ідеї Європи. Київ : Либідь, 2020. 352 с.

Допоміжні:

1. Горенко О. М. Прагматика європейського досвіду як методологічна проблема історіописання. К. : Інститут історії України НАН України, 2011. 264 с.
2. Культурологія: теорія та історія культури: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 370 с.
3. Норман Дейвіс. Європа. Історія. Київ : «Основи». 2018. 146 с.
4. Просвітництво як доба європейської ідеології та культури. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studentam.net.ua/content/view/3855/116/>.

УІІ. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20___ / 20___ н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року